

Коли вона приїздила з приватної школи додому на канікули, часом мені фортунило споглядати її ледь не щодень, бо будинок її батьків стояв якраз напроти нашого крила ратуші. Вона разом із молодшою сестрою сновигала туди-сюди з дому і назад, часто вкупі з парочкою прищавих молодиків, що, звісно, було мені не до шмиги. Щойно я мав кілька хвилин, вільних від студювання підшивок документів і гробсбуків, ставав біля вікна і, задираючи голову поверх матованих шибок, видивлявся через дорогу на заповітний будинок. Іноді мені вдавалося побачити її. Увечері я занотовував цю подію до щоденника спостережень, спершу називаючи її «Х», а перегодом, коли дізнався її ім'я, замінивши «Х» на «М». Кілька разів я натикався на неї і на вулиці. А якось пощастило стояти за нею в черзі до публічної бібліотеки в кінці Кросфілд-стрит. Вона навіть не озирнулася на мене, проте мені випала нагода роздивитися її потилицю і волосся, заплетене в довгу косу, світле й шовковисте, наче кокони пістрянки таволгової. Коса зміїлася майже до пояса. Вона перекидала її то на груди, то за спину, а подеколи вклала короною довкола голови. Лише раз, перш ніж вона стала моєю гостею, я вдостоївся привілею побачити її з розпущеним волоссям, і мені перехопило подих — така неймовірно гарна вона була. Немов русалка.

Іншого разу, якоїсь суботи, коли я поїхав до Лондона в Музей природознавчої історії, ми поверталися додому в тому самому вагоні. Вона сиділа за три місця від мене, боком, і читала книжку, тож я розглядав її упродовж тридцяти п'яти хвилин. Бачачи її, я завше почувався так, наче полюю за рідкісним екземпляром, крадькома підбираюся до нього, тамуючи подих і, як пишуть у романах, стишуючи божевільне калатання серця. Наче вистежую,

приміром, жовтяницю лугову. Я усякчас думав про неї в отакий спосіб, ну, маю на увазі, поняттями «невловима» і «спорадична», і «вишукана» — геть інакше, аніж про других дівчат, бодай і найсимпатичніших. Бо ця штучка — горішок не кожному по зубам, вона радше для правдивих поціновувачів. Для знавців, так би мовити, хе-хе.

Того року, коли вона ще вчилася у школі, я не знав, що то за птиця. Чув лишень, як її батька величають доктором Греем, та випадково підслухав розмову на зібранні ентомологічного гуртка про те, що її матінка полюбляє залити за комір. Мабуть, пліткарі таки не брехали, бо якось у супермаркеті на касі я чув її манірний голос. Позирнувши на жінку, відразу розшолопав: дама явно схильна до пиятики (зайвина косметики і таке інше).

Ну, і потому в місцевій газеті натрапив на замітку про стипендію, яку вона виборола. Там розхвалили, яка талановита і розумака новоспечена стипендіатка. Звідти я також дізнався її ім'я, прекрасне, як і вона сама — Міранда, та довідався, що вона вчиться в Лондоні у художньому коледжі. Той невеличкий газетний допис перевернув мені світ. Усе змінилось. Ми наче вмить неймовірно зблизилися, хоча, звісно, ще не познайомилися одне з одним у звичайному сенсі.

Не втну пояснити, що то було, одначе вже тоді, коли вперше побачив її, я знав: вона — єдина. Годі й казати, я не божевільний, тож усвідомлював, що це лише мрія. Вона так і зосталася би мрією, якби не ті грошиська. Я марив нею вдень, я снів нею вночі, я вигадував усілякі історії, в яких знайомився з нею, вчиняв подвиги, якими вона захоплювалася, одружувався з нею і все таке. Нічого непристойного ніколи до голови не лізло. Аж доки... Ні, про це розповім опісля.

У тих захмарних мріях вона малювала картини, а я дбав про поповнення колекції. Вона кохала мене,

безнастанно захоплювалася моєю колекцією та охоче писала мої портрети в оточенні кейсів з метеликами. Ми дружно працювали так у красивому сучасному будинку, в просторій кімнаті з одним із тих величезних панорамних вікон. Тут, у цій затишній вітальні, відбувались і зібрання ентомологічного гуртка, на яких я більше не відмовчувався, щоби бува не бовкнути якусь нісенітницю. Де там! У місцевому товаристві ми були популярними господарями, обласканими шаную і любов'ю спільноти. Вона — втілення краси і чарівності: сяюче біляве волосся, виразні сірі очі. Ясна річ, усі присутні чоловіки зеленіли від заздрості.

Утім солодкі мрії вмить танули, коли я постерігав її з певним молодиком, типовим представником япі*, гучногослим жевжиком із тих, які, щойно вийшовши зі стін закритої приватної школи, роз'їжджають околицями на спортивних тачках. Одного разу я зустрів його в банку «Барклайз». Він стояв біля сусіднього віконця, збирався отримати гроші за чеком. Чую, каже: «Видайте всю суму банкнотами по п'ять фунтів». Теж мені, дотепник доморослий: чек був аж на десять фунтів. Вони всі так нахабно поводяться. Іноді я бачив, як вона впурхує до його авта чи як вони разом від'їжджають у ньому кататися містом. Такими днями я грубувато поведився з колегами і не вписував нотатки про «Х» до щоденника спостережень (усе це відбувалося до її переїзду до Лондона, згодом вона дала недоробленому денді відкоша). У ті дні я дозволяв собі погані мрії. Вона ридала від щирого каяття і падала передо мною на коліна. Якось навіть уявив, як навідліг

* Япі — молодий мешканець великого міста, амбітний і успішний кар'єрист, який намагається за будь-яку ціну добитися високого положення в суспільстві. Япі приписували споживацтво і байдужість до інтересів інших людей, вони також відзначалися фаховістю, прагматизмом, індивідуалізмом і пристрастю до матеріальних цінностей вищої якості.

б'ю її по щоді — бачив таку сцену в телевіставі. Либонь, тоді все це й закрутилося.

Мій батько загинув у автомобільній аварії. Мені було два. Це сталося 1937 року. Він був п'яний як чіп. Тітонька Енні завжди запевняла, що то моя мама так допекла його до живого, що він набрався мов жаба мулу. Мені ніколи не розповідали, як воно насправді вкоїлося, одначе невдовзі матінка залишила мене на тітоньку Енні й подалася у світи. Закортіло їй, бачте, легкого життя. Моя кузина Мейбел якось випалила мені (коли ми були зовсім малими дітьми, у розпалі сварки), що мама була вуличною хвойдою і втекла з чужоземцем. Мені вистало глупоти піти прямісінько до тітоньки Енні й запитати, чи це правда. Але ж як тітка воліла щось втаїти, то їй те добре вдавалося. Певна річ, вона заперечила. А нині мені вже геть байдуже до матері. Навіть не хочу знати, чи жива ще, а зустрітися й поготів не бажаю. Ну, немає в мене інтересу ані на ніготь. Тітонька Енні полюбляла повторювати, що нам ще й поталанило вчасно її спекатися, і я з нею цілком згідний.

Отже, мене виховували тітонька Енні й дядечко Дік, разом із їхньою донькою Мейбел. Тітка була старшою сестрою мого батька. Дядечко Дік помер, коли мені виповнилося п'ятнадцять. Надворі стояв 1950 рік. Ми вирушили на водосховище Тринг порибалити. Як зазвичай, я прихопив свій сачок, тож одразу пішов собі в хащі ловити метеликів. Зголоднівши, повернувся до всіх і застав там чималу юрбу. Подумав: ага, мабуть, дядько впіймав щось величеньке. Та виявилось, з ним стався апоплексичний удар. Його доправили додому, одначе з того дня він не вимовив ні слова і не впізнавав нікого з нас. Дні, що ми провели разом (якщо точно, не те щоби весь час разом, бо я біг полювати на метеликів, а він дрімав із вудками на березі; проте обідали ми завше гуртом, а ще веселою

компанією їхали на водосховище і назад), без сумніву, були найліпшими в моєму житті. Якщо, зрозуміло, не враховувати дні, про які я оце збираюся розказати.

Коли я був хлопчиком, тітонька Енні й Мейбел брали на кпини моє захоплення метеликами, а от дядечко Дік завше захищав і підтримував мене. І хвалив, як мені вдавалося створити особливо вишукану композицію. Він тішився не менше за мене, коли вилуплювалося нове імаго* — сидів коло мене і захоплено обсервував, як розпростуються і вмах висихають делікатні крильця, як новонароджений метелик пробує тріпотіти ними. Для банок із моїми гусенями дядечко навіть виділив окремий куточок у сараї. Коли у шкільному конкурсі дитячих хобі я виграв приз за колекцію фритіларій, він дав мені аж цілий фунт стерлінгів однією банкнотою, узявши, одначе, клятву, що не розпатякаю про його щедру премію тітоньці Енні. Що й казати, він був, далебі, добрим батьком для мене. Багато років по тому, тримаючи в руках чек із фантастичним виграшем у тоталізаторі, я згадував саме його (ну, і ще про Міранду трішечки думав, звісно). Я готовий був купити йому найліпші вудки і снасті, і всіяке інше причандалля, яке тільки забажала би його рибальська душа. Та ба, не судилося.

Я почав ставити на тоталізаторі, щойно мені сповнилося двадцять один. Щотижня по п'ятдесят шилінгів — не більше й не менше. Друзька Том і Крачлі з нашого податкового відділу скидалися разом із кількома дівчатами грішми і робили одну велику ставку, ще й мене намовляли приєднатися до гурту. Проте я волів

* Імаго (від *лат.* *imago* — вигляд, зображення) — доросла (статевозріла) стадія індивідуального розвитку комах і деяких інших членистоногих. На цій стадії членистоногі розмножуються, не линяють і не ростуть. У комах із повним перетворенням, зокрема метеликів, імаго розвивається з лялечки.

залишатися вовком-одинцем. Мені ніколи не подобалися Том і Крачлі. Друзяка Том — бридкий лицемір, знай розводиться про місцеве самоврядування, уже вухами ллються ті теревені, та безнастанно підлабузнюється до нашого начальника містера Вільямса. А Крачлі — збоченець і садист. Ніколи, падлюка, не прогавить нагоди поглузувати з мого захоплення метеликами, а найпаче при дівчатах. «Фред щось геть змарнів — видно, провів, розпусник, гарячі вихідні з капустиною білянкою», — бувало, казав він. Або: «Хто була та Ванеса Віргінська, з якою я бачив тебе вчора увечері?». Друзяка Том іронічно усміхався, а Джейн, дівка Крачлі, голосно хихотіла. Вона хоч і працювала у відділі водопостачання і каналізації, постійно стирчала в нашому кабінеті. Небо і земля, як порівняти з Мірандою. Я завсідди не зносив вульгарних жінок, особливо молодих. Тож, повторюся, я робив ставки самостійно.

Чек був на 73 091 фунт стерлінгів та ще кілька шилінгів і пенсів. Я зателефонував містеру Вільямсу, щойно у вівторок люди з тоталізатора підтвердили, що все гаразд, гроші мені виплатять. Зрозуміло, він розсердився, що я так нагло звільняюсь, хоч і вголос пробикав, що його незмірно тішить мій несподіваний успіх, що і всі інші дуже раді за мене. Брехун безталанний, от він хто. Я добре знав, що їх лише завидки беруть, хто там тішиться. Вільямс, нахаба, ще й запропонував мені інвестувати гроші в облігації муніципального займу під 5% річних! Дехто в ратуші, очевидно, зовсім утратив відчуття міри.

Я вчинив точно так, як порадили люди з тоталізатора: узяв тітоньку Енні й Мейбел та попрямував із ними до Лондона — пересидіти, доки вляжеться ажіотаж щодо мого виграшу. Друзяці Тому надіслав чек на 500 фунтів, попрохавши поділитися грошима з Крачлі й іншими колегами. Їхні листи з подяками проігнорував. Як бачите, вони мали всі підстави вважати, що я поганець, скнара і задавака. Одначе одна ложка дьогтю в тій бочці меду

таки була — Міранда. Коли я отримав виграш, вона саме приїхала з коледжу додому на канікули, і я бачив її лише мигцем уранці в суботу, мого знаменного дня. Поки в Лондоні ми все тринькали і тринькали наші грошки, я гадав, що більше ніколи не доведеться стрінутись із нею. А я ж став багатим, тобто гідною партією для неї. Проте, добряче поміркувавши, осягнув, який же я дурень — нині люди одружуються через кохання, а не статки, особливо юні феї на кшталт Міранди. Бували моменти, коли я навіть думав, що з часом забуду її. Однак забуття — річ, яку ти не можеш зробити на замовлення. У мене не вийшло викинути її з голови.

Якщо ти грошолюб і не маєш принципів, як більшість людців у наші дні, то, мабуть, із тією купою готівки, що впала мені в руки з неба, можна жити на всю губу. Проте я людина інакшого штибу. Мене навіть у школі жодного разу не карали. Тітонька Енні, хоч і була відданою парафіянкою церкви нонконформістів, не силувала мене відвідувати разом із нею служби. Проте атмосфера, в якій мене виховували, була принагідна; правда, не без того, щоби дядечко Дік час від часу не набрався як чіп у шинку за рогом. Коли я прийшов із армії, після численних сварок тітонька Енні дозволила мені курити сигарети, дарма що ніколи не схвалювала цієї гріховної звички. Варто визнати, наявність великих грошей ні на йоту не змінила її поглядів на життя. Вона вперто торочила, що кидати їх на вітер суперечить її принципам. Кузина Мейбел намагалася вправити їй мізки за мою спиною, сам чув одного разу, як вона сповідає матінку за дурість. Хай там що, а я не посоромився поставити крапки над «і»: заявив, що гроші мої і совість моя; усе, що тітонька забажає, вона отримає, а як не бажає нічого, то грець із нею. Тим паче, зауважив під кінець, у вченні нонконформістів ні слова не сказано про заборону приймати подарунки.

Я все це веду до того, що раз чи двічі напивався, як служив у фінансовій частині, що квартирувала в Німеччині, проте з жінками жодних справ не мав. До Міранди я взагалі не думав про жінок. Бо знав: мені бракує того, що дівчата шукають у чоловіках; візьмімо, приміром, того ж Крачлі, який, на мій погляд, є всього лише чурбаком неотесаним — бачили би ви, як до нього липнуть дівки. У нашому крилі ратуші деякі з них такі бісики йому очима пускали, що мене аж вивертало від обриди. Отого грубого, тваринного, що їм до смаку в Крачлі, у мені від народження немає. (І я тим радію. Якби більше людей довкола скидалися на мене, світ був би досконалішим.)

Коли в тебе дюдя в кишені свистить, гадаєш, що все піде інакше, щойно з'являться гроші. Я не дозволяв собі надмірностей, брав лише те, чого потребував; одначе вже в готелі запримітив, що обслуга гречна й догідлива лише позірно. А насправді вони зневажали нас за те, що маємо купу грошви і не вміємо дати їй раду. До мене ставилися як до нічим не прикметного клерка, ким я, власне, і був. Нічого доброго не виходило з того, що ми навсібіч сипали грішми. Щойно ми роззявляли рота чи робили щось, видавали себе з головою. І читали на обличчях людей: не блефуйте, не дуріть нас; ми розкусили, хто ви є такі, то чому би вам не вшитися туди, звідки прийшли.

Пам'ятаю вечір, коли ми вибралися до шикарної ресторації. Це місце мені теж порекомендували люди з тоталізатора. Нам подали вишукану їжу на елегантних тарелях, і ми з'їли все, проте смаку тих дорогезних страв я не відчув. І гидкі офіціанти-іноземці, і гості за сусідніми столами, — усі так витріщалися і так пихато поводитися з нами, що шматок у горло не ліз. Здавалося, навіть стіни, стеля і люстри теж зверхньо позирають на нас. Авжеж, виховання в нас не те, і манери, мабуть, недотягують до їхніх високих стандартів. Яюсь мені потрапила на очі стаття про класові відмінності — повний абсурд. Хай у мене